THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
THE HEBREW JOURNAL
Published by
JOURNAL PUBLICATIONS OF TORONTO, LIMITED
542 DUNDAS ST. WEST - Telephones: TRINITY 6830-6831
NATHAN FRIEDLAND, President.
Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario.
Subscription Rates; $6 PER YEAR $3.50 SIX MONTHS
Single Copy—3 cents.
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O., Toronto, January 22nd, 1913.

ALLIED PRINTING TRADES UNION LABEL COUNCIL TORONTO, ONT. 25

„פילאנטראפישע" ארבייט

לעצטעס יאר איז אין טאראנטא פארמירט געווארן א שטאדטישער פילאנטראפישער קאמיטעט, וועלכער האט זיך געשטעלט אן אויפגאבע צו פארזארגען יעדען ארבייטסלאזען אין שטאדט באטש מיט איין טאג ארבייט א וואך.

דער דאזיגער קאמיטעט, וועלכער איז באשטאנען פון פראמינענטע פילאנטראפען האט זיך באנוצט מיט אלע מיטלען צו אפעלירען צו יעדען הויז־אייגענטימער, דורך ראדיא, דורך פארשיידענע פובליסיטי, איינצורייד־דען דעם עזלם צו געפינען א טאג ארבייט פאר אן ארבייטסלאזען.

די ארבייט פון דעם דאזיגען קאמיטעט איז באטראכט געווארען אלס זעהר וויכטיגע ארבייט, אין די טוער זענען וואהרים אפלאדירט געווארען פאר דעם.

דער זעלבער קאמיטעט האט זיך אויך אפגעגעבען מיט זאמלען גרעסערע ביישטייערונגען פאר הילפס־ארבייט. לעצטעס יאר איז געזאמלט געווארען א באדייטענדע סומע. דאס יאר אבער האבען זיך די „פילאנטראפען" אנטזאגט פון דער דאזיגער ארבייט דערקלערענדיג, אז זיי וועלען אנדערש ניט פארזעצען זייער ארבייט און וועלען קיין געלט ניט זאמלען, סיידען די שטאדט וועט רעדוצירען דעם מינימום פון 60 ביז 40 סענט א שטונדע.

די שטאדט האט א געזען אז ביי אלע שטאדטישע ארבייטען וועלכע ווערען אונטערגענומען טאר דער קאנטראקטאר, וועלכער מאכט די ארבייט ניט זעלבע וויינינגער דעם ארבייטער וויי 60 סענט א שטונדע. די שטאדט פארהאלט אלע מאל א געוויסע סומע פון דעם קאנטראקט אום צו האבען מיט וואס צו באצאלען אין פאל עס ווייזט זיך ארויס, אז א קאנטראקטאר האט ניט געצאלט דעם פולען פרייז.

פאר א פולער וואך ארבייט, ביי שטאדטישע ארבייטען, לויט דעם אנגענומענעם פרייז, פארדינט א פאמיליע מאן פאר א 44 שטונדיגער ארבייטס־וואך 26.20 דאלאר. פאהערען די פילאנטראפען, אז דער מינימום זאל רעדוצירט ווערען ביז 17.60 א וואך פאר א פולער וואך ארבייט, אין פאל ניט, טוען זיי נאר ניט.

מען טאר ניט פארגעסען אז אין דער יעצטיגער צייט ווערען בלויז צו אזעלכע ארבייטען צוגענומען בלויז פארהייראטע לייט און קיינער פון זיי באקומט ניט קיין פולע וואך ארבייט. העכסטענס באקומען זיי צו האלבע וואכען ארבייט, ווילען די פילאנטראפען, אז דער דאזיגער הונגער־לוין זאל אויך געשניטען ווערען.

דאס איז דער טיפ „פילאנטראפען", וועלכע זענען די שטאדט־פאר־זארגער. זיי מיינען לכתחילה זייער אייגענע טובה. געוויס זענען פיעלע פון זיי מענשען, וועלכע נעהמען קאנטראקטען פון דער שטאדט אדער זייערע פריינדס, אדער קאמפאניעס, און וועלכע זיי האבען גרויסע אינטערעסען. זיי ווילען גאנץ איינפאך באקומען באצאלט פאר זייער ארבייט דורך ארויס־ריסען ביים ארבייטער דעם לעצטען ביסען פון מויל, אום אנצושטאפען זייערע אייגענע קעשענעס.

עס קימערט ניט די פארזארגער ווי אזוי עס איז מעגליך אן ארבייטער מיט א פאמיליע צו לעבען אויף פינף אדער זעקס דאלאר א וואך. ער איז מער פון אלעס פארארינטערעסירט ארונטערצונעמען ביים ארבייטער 20 סענט פון שטונדע און דערפאר פאדערען זיי נאך פאר זיך כבוד און אנערקענונג פאר זייער „גוטער" און „נאבעלער" ארבייט.

קומט דער קאנאדער פרעמיער מיט א באשטעלונג ?

עס איז פאר קיינעם קיין סוד ניט געווען, אז פרעמיער בענעט איז געפארען נאך ענגלאנד ניט אפרוהען זיך. נאר מיט א געוויסער מיסיע.

געזאגט האט מען, אז בענעט איז געפארען נאך ענגלאנד, ווייל ער פילט ניט גוט און ער מוז זיך דערהיילען. דאס איז אבער געווען ניט מער ווי אן אפיציעלער אויסרייד. אין אמת'ן איז דער פרעמיער געפארען נאך ענגלאנד, ווייל נאך די לעצטע וואלען זיינען די נאציאנאלע רעגיערונג איז אריין אין מאכט האט בענעט געהאט צו וועמען צו פארען און מיט וועמען צו רעדען.

דער פרעמיער איז געפארען נאך ענגלאנד וועגען האנדעל. ער איז גע־פארען זוכן וואס ענגלאנד קען טאן פאר קאנאדע און ניט אזוי פאר קאנאדע ווי פאר קאנאדער תבואה. וועלכע האט זיך אין די לעצטע צוויי יאר ניט גערירט פון ארט און איז געווען די הויפט אורזאכע פון קריזיס.

אזוי שנעל ווי פרעמיער בענעט איז געקומען אין ענגלאנד האט מען אנגעהויבען ריידען וועגען א תבואה קוואטא פאר קאנאדע. דאס הייסט, אז ניט די רעגיערונג קאנטראלירט דעם אריינפיר פון תבואה אין לאנד זאל זי באשטימען א קוואטא פאר קאנאדע. בעסער געזאגט, וויפיעל תבואה זאל ירעליך אימפארטירט ווערען פון קאנאדע. מען האט גערעדט, אז ענגלאנד זאל נעמען פיפציג פראצענט פון דער תבואה. וועלכע זי פארברויכט ירעליך פון קאנאדע און דאס איבעריגע זאל זי אימפארטירען פון אנדערע לענדער. אייניגע זענען אפילו געגאנגען אזוי ווייט ווי צו פאדערען, אז 70 פראצענט פון דער תבואה זאל אימפארטירט ווערען פון קאנאדע.

עס איז געווען א זעהר וויכטיגע צייט, איבערהויפט איז עס געווען וויכטיג, ווייל עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז דער הויפט קוואל פון ביליגער תבואה, וועלכע ענגלאנד האט באקומען אין די לעצטע צוויי יאר פון ראס־טעך־רוסלאנד, איז אפגעשטעלט געווארען. אין עס איז געווען א פאסיגע גע־לעגענהייט פאר קאנאדער צו שליסען אן אפמאך מיט ענגלאנד.

קאנאדע האט געגעבען ענגלאנד א באדייטענדען פארצוג אין איר טאריף אן האט מיט רעכט געקענט דערוואַרטען, אז איר א קוואטא אויף תבואה וועט באשטימט ווערען. וועט קאנאדע באקומען מער ווי א גלייכען חלק.

פרעמיער בענעט האט לאנג ניט פארבראכט אין ענגלאנד. גלייך נאך דער קאנפערענץ מיט פרעמיער מעקדאנאלד. רייט האנאריבעל נעוויל טשעמבערליין דער טשענסעלאר אף די עקסטשעקער און רייט האנאריבעל רדשיי. ה. טאמאס, דער סעקרעטערי אף די דאמיניאנס, האט מר. בענעט דערקלערט, אז ער פארט אהיים.

די דאזיגע דערקלערונג קען מיט רעכט אויסגעטייטשט ווערען אלס מער ווי דערפרייענד פאר קאנאדע, ווייל איב קאנאדע האט באקומען א תבואה קוואטא פון ענגלאנד, איז קיין צווייפעל ניט, אז קאנאדע וועט ווי־דער אויפלעבען.

נענוג וועט זיין אנצואווייזען וואס א "בום" אויף תבואה מיינט. אין די לעצטע עטליכע וואכען, זייט תבואה האט אנגעהויבען ארויסגעפירט צו ווערען פון מערב קאנאדע, זענען די באנק קלירינגס אין ווינניפעג געשטיגען ביז 160 מיליאן דאלאר א וואך אין פארגלייך מיט 50 מיליאן אין דער זעלבער צייט לעצטעס יאר און 80 מיליאן אין 1929.

עס איז ניט וויכטיג ווי גרויס אדער קליין די קוואטא איז קומט האט פרעמיער בענעט א באשטעלונג, אז ענגלאנד וועט צונעמען יערליך ניט ווייניגער ווי א באשטימטע מאס תבואה. איז דאס א גרויס געווינס. די פראגע איז כלויז, צי האט דער קאנאדער פרעמיער אזא באשטעלונג ?

אינפעריאריטי קאמפלעקס

(טעגליכע שמועסען)
פון יצחקי

רודיארד קיפלינג האט אמאל גע־זאגט: "די פרוי איז אין געלטליכען ווערט, טייערער ווי דער מאן".

הפנים אבער אז קיפלינג איז געווען ניט גערעכט, ווארים דער קאנאדער דע־ניערונגס סטאטיסטיקער ר. ה. קאאטס דערצעהלט אונז איצט א גאנץ אנדער מעשה.

פרויען זענען ווערט בלויז א העלפט פונ'ם מאן אינ'ם קאנאמישען ווערט פאר'ן לאנד", זאגט ער. יעדער מאן איז ביי זיין געבורט ווערט 9 טויזענט דאלאר און צו 25 יאהר איז ער ווערט 30 טויזענט דאלאר פאר קאנאדע".

לויט מר. קאאטס חשבון איז די קא־נאדער באפעלקערונג אלס א גאנצע ווערט אין עקאנאמישען זינען דעם ריזיגען פאר־מעגען פון 150 מיליאן דאלאר. דאס איז פונקט די זעלבע סומע וועלכע די קאנא־דער רעגיערונג האט ערשט געבארגט ביים קאנאדער פאלק.

איהר וועט מודה זיין, אז די דאזיגע שטיק סטאטיסטיק איז א גאנץ אינטע־רעסאנטע. עס דעקט אויף פאר אונז א וויכטיגען פאקטאר אין אונזער געזעל־שאפטליכען און עקאנאמישען לעבען — נאמליך אז וועלכער איז ביז איצט אפשר געווען פון אונז פארהיילען, — דאס איז דער פאקטאר וועגען דער פרוי'ס אינפע־ריאריטעט אין פארגלייך מיט'ן מאן.

אמת, דא רעדט זיך ניט וועגען דער גייסטיגער געפאלענקייט פון דער פרוי אין פארגלייך מיט'ן מאן. דא האנדעלט זיך דאך בלויז אין געלט־טערמינען, פונד־דעסטוועגען האט עס א געוויסען מאראלי־שען עפעקט אויף דער זאך אלס א גאנצע. עס איז די אלטע פראגע וועגען דער אינפעריאריטעט פון דער פרוי.

* * *

די אידען אלס א פאלק, זאגט מען, ליידען אויך פון דעם דאזיגען אינפעריא־ריטי קאמפלעקס. און אויב מען זאל וועל־לען פארגלייכען דעם גורל פון די נעגערס אין די פאראייניגטע שטאטען, איבער־הויפט אין סאוטששטאטען, קאן מען זיי אויך קלאסיפיצירען אין" דער זעלבער קאטעגאריע.

עס איז די איינגעוואורצעלטע געפאר־לעגקייט פון דעם שקלאף געווען זיין האר.

דורות־לאנג איז די פרוי געווען פאר־שקלאפט פונ'ם מאן סאי גייסטיג, סאי פיזיש, האט זיך במילא געמוזט אויסביל־דען ביי איהר דער דאזיגער אינפעריאר־טעט געפיהל — דאס שוואכקייט, אזוי צו זאגען.

די לאנגע גלות־יאהרען פון דעם אי־דישען פאלק, דער געפיהל פון ניט־זיכער־קייט אין זיין טראגט האט אויך געמוזט אויסבילדען אין איהם אזא אומבאהאלפענ־קייט.

* * *

"די באפרייאונג פון דער אינדישער פרוי", איז געווען די טעמע פון א לעק־ציע וועלכע איז היינטיגע וואך געהאלטען געווארען אין סט. ענדרוס קירכע, טאראנ־טא, פון אן אנגעזעהענער אינדישער פרוי, וועלכע וואוינט איצט ביי אונז אין שטאדט.

דער נעדאנק פאר מיין היינטיגען קאלום איז טאקע געקומען אלס רעזולטאט פון דער דאזיגער לעקציע.

די באפרייאונג פון דער אינדישער פרוי איז אן ענין וועלכער האט מיך ווירקי־ליך אימפאנירט. ווער, ווער, נאר די אינ־דישע פרוי, נויטיגט זיך שוין לאנג אין באפרייאונג.

זיצט דארט מאהאטמא אין לאנדאן און פאדערט פולשטענדיגע אונאפהענגיג־קייט פאר'ן אינדישען פאלק, און אלע ליבעראלע עלעמענטען אין דער וועלט, האב־בען מיט איהם סימפאטיע. אבער ווען עס איז געקומען צו דער פראגע פון דער פרוי, האט ער געזאגט:

"די מערב ציוויליזאציע שאפעלט זיך צוליעב דער לייכטקייט צו באקומען א גט, וועלכעס גראבט אונטער דעם גאנצען פונדאמענט פון דער מערב־וועלט".

איהר הערט כאטש ווערטער?...

וואו נאך, איז דער אינפעריאריטי קאמפלעקס אזוי שטארק אנטוויקעלט ווי ביי דער אריענטאלישער פרוי, באזונדערס אין אינדיע וואו די קוה איז דאס הייי־ליגסטס און די פרוי שלעפט דעם אקער?...

און דאך זעהט גאנדהי א געפאר פאר דער מערב ציוויליזאציע אין די לייכטע גט'ען.

דאס איז בלויז איינער פון די פיעלע פאראדאקסען אין גאנדהי'ן.

* * *

כ'וויים אז עס וועלען זיך געפינען גענוג מענער וועלכע וועלען מיך פארשעל־טען די יאהרען און טעג פאר מיין היינטי־גען קאלום. זיי וועלען מיר געווים מוחל זיין די גאנצע סופעריאריטעט זייערע וואס זיי האבען איבער די פרויען..

אבער מיט מיינע גרעסטע סימפא־טיען צו די דאזיגע געבאכרינע מענער, קאן איך זיי גארניט העלפען — אויב זיי קענען עס אליין ניט טאן...

דער פאקט בלייבט דאך איבער אומ־באשטרייטבאר. די מכה פון אינפעריא־ריטעט איז נאך אפילו ביים היינטיגען טאג גענוג איינגעוואורצעלט אין דער וועלט.

פון חנוכה ביז חנוכה

פון י. אייגער (ירושלים).

חנוכה פון פארגאנגענעם יאהר, חנוכה פון תרצ"א אליין איז טאקי ניט קיין היסטאר־ישער דאטום, אבער די שטימונג פון חנוכה תרצ"א איז אין א געוויסען זין א היסטאר־ישע און וועט נאך אויף גאנץ לאנג פארבלייבען אין זכרון פון דעם ארץ ישראל־אידענטום, ווייל די ליכטלעך האבען דאמאלסט געברענט מיט טיעפען צער און נקמה דורשט נאך פאספילדס "ווייס־בוך".

די אידישע ימים טובים אין ארץ ישראל האבען גאן אן אנדער זין; אנדערש אין די שטימונג און אנדערש זעהן זיי אויס, ווי אין אויסלאנד. אלע ימים טובים זענען פארבונדען מיט דער אידישער גע־שיכטע אין ארץ ישראל, — אט דא האט זיך עס אנגעהויבען און דא האט זיך עס ענטוויקעלט. דער זעלבער הימעל, די זעל־בע ערד, די זעלבע נאטור. דער פארדעם האט זיך איבערגעריסען — דער פארדעם ציהט זיך ווייטער. דעריבער איז די פרייד א נאטירליכע, א אינערליכע, א טיעפע און א פרייע.

און חנוכה. וואו נאך קען מען זיין אזוי נאהענט צו יענער גרויסער מאקא־בעער צייט, ווי דא אין ארץ ישראל? פאהרט צו קיין בן שמן, דארטען זעהט איהר פאר זיך דאס דארף מודיען, פון וואנען עס שטאמען די חשמונאים, וואו זיי האבען צום ערשטען מאל ארויסג־לאזען זייער אויפשטאנד רוף "מי לד' אלי!" אט זענען די טאהלען, אט זענען די בערג מיט זייערע שליינגלדיגע שטעשקעס; דא זיינען זיי געלאפען, פריהער פארפאלגטע רעבעלען און נאכ־הער שטאלצע בעפרייער, וועלכע האבען צוריקגעגעבען זייער פאלק, זייער לאנד פרייהייט און זעלבסטשטענדיגקייט.

און דער פאדעם ציהט זיך ווייטער — אט איז בן שמן, פון די ערשטע באַ־דענס, די נאציע האט אויסגעלייזט. דאר־טען איז געווען דער ערשטער עטאפ פאר די, וועלכע האבען געשטערבען צוריקצו־קעהרען צו דער נאטור, צו דער ערד און צו פיהרען א גערעכטערען לעבען. בן־ שמן איז אויך געווען די ערשטע שול פאר דער אידישער לאנדווירטשאפט — פון דארטען האט זיך פארשפרייט איבער דעם גאנצען לאנד די אויסבעסערונג און ער־פאהרענקייט אין אלע לאנדווירטשאפטס צווייגען, ווי צו ערציהען א גוטע ראסען־קוה, האסען עוף, א. א. וו. בן שמן איז אין דער חינוכיזם געווען די התחלה.

נאר אט איז נעקומען חנוכה תרצ"א און האט געטראפען אן אנדער שטימונג, אנדערע געמיטער. דער ארץ ישראל הי־מעל איז געווען שווער פארוואלקענט; יעדער איד האט זיך אונטערדריקט און פאררא־טען, יעדער איד האט געקריצט מיט די צייהנער אוים האס צו דעם בני־טעל פרעכע פארדעטערס. די "מנורה" אויף דער 'בצלאל" געביידע אין ירושלים און אויף דער מוניציפאליטעט געביידע אין תל אביב האט טאקי געלויכטען, אבער ניט יום טוב'דיג. זי האט געוואונקען צו יעדען דורכגעהענדען אידען, זי האט גע־רופען ענגער מאכען די רייהען, האדטער צייט פון טיעפע פיינליכע איבערלעבונ־גען; אין דער אייגענע רייה געווארען א גנדאנק, וועלכען דער נאטירליכער גע־פיהל פון זעלבסטערהאלטונג האט אונ־טערגעזאגט: פון ווען אן האבען מיר פארבונדען אונזער גאולה מיט די סימפא־טיעס פון איין פאלק? פון ווען אן איז די בעפרייאונג, די אויפלעבונג פון די אידען געווארען אפהענגיג פון פרעמדע צווייפעלהאפטע אינטערעסען, גיכער פון ראסען אקפרזיזן און ראסען האס? ניט רעליגיעז, ניט וועלטליך, ניט ווען די אויפלעבונג איז געווען אן אבסטראקטער אידעאל, ניט ווען זי איז געווארען א פאקטישע שטרעבונג, האבען מיר זי ניט פארבונדען מיט קיינעמס גורל, און בפרט מיט שטימונגען און סימפאטיעס. ניט מיט די ענגלענדער האט זי זיך אנגעהויבען און גאנץ מעגליך, אז ניט מיט זיי וועט זי זיך פארענדיגען. ווען האבען מיר פאר־אויס אנגעצייכענט די זיגנאגען פון אונ־זער קאמף און פעסט באשטימט, אז אזעל־כע וועלען זיין די שטערונגען און ענגער, ניט קיין אנדערע? און ווען דאס איז ניט אזוי, נאר מיר האבען געקמפט און דארפען אימער קעמפען אויסער וועלכע עס איז תנאים, אונטער אלע באדינגונגען; ווען מיר ווילען ניט און קענען ניט וועלען, אז אונזער קליינינקע זאך זאל זיין אפהענגיג אפילו פון דער גרעסטער אימ־פעריע, ניט נאר איהרע קאפריזען, נאר אפילו ניט פון איהר עקזיסטענץ, דארפען מיר דאך ניט אפשרעקען זיך פאר א פאר גזרות און אזוי פארלירען דעם מוטה.

איך שטרייך אונטער: דער דאזיגער געזונטער גערענקען־גאנג איז ניט געקו־מען מיט אמאל, נאר פאמעליך. נאך צוויי מאנאטענדיגען פיינליכען פראצעס, און ווי יערע שטימונג, יעדער געראנק קומט צום אויסדרוק ווען ער ווערט רייף, האט מען אויך אט דעם געראנק אנגעהוי־בען אויסצודריקען אויף פארשיידענע אופנים און פארשיידענע פארמען דאס איז ניט געווען קיין פראקטישער ענטפער, דאס איז אבער געווען דער פסיכאלאגי־שער איבערבויך, וועלכער היט די רייני־קייט און די שטראמונג פון דעם קוואל, און דער קוואל איז דער עיקר. זאל נאר שטראמען באוואוסטזיניגער ווילען — מאסען און פאקטען וועלען שוין קומען נאכהער.

און אט איז פאראיבער ניט מעהר ווי איין יאהר און זעהט ווי דאס בילד אלס זיך טיעף פארענדיגט. ענגלאנד פון חנוכה תרצ"ב איז שוין ניט מעהר די ענגלאנד פון חנוכה תרצ"א. קיינער, פארשטעהט זיך, האט נאך ענגלאנד ניט אויסגעמעקט, און עס איז א גרויסע פרא־גע אויב דאס איז אין אמת'ן אין אידישע ענטפער, ניט נאר אבער ניט. אבער איהר פארנעפעלדיגע לאגע, איהרע גרויס־סע פארלוסטען, איהר געפאלענער פרעס־טיזש, וועלכער האט שוין געבראכט צו אן אויפשטאנד אויפ'ן געזעל ציפרוס, דאס איז א גענוגע התראה פאר איהר, אז מיט שלויהייט, ברעכען דאס ווארט און פאר־ראט וועט זי ניט "דורכגעהן די וועלט" און דאס איז אויך א גענוגער מוסר השכל פאר אונז: אונזער קליינינקע זאך הענגט ניט אפ פון ענגלאנד'ס גרויסען וויי־לען איז ניט אייביגקייט.

אונזער פאדעם ציהט זיך ווייטער; דערייג צווישען פעלקער, קענען מיר זיך צו הויכע וועלטען פון ליכטיגקייט אין ערהאבענקייט! צו די אייביגע נייסטיגע האריזאנטען וואו אלעס ווערט צוזאמענ־גענאסען אין איין אייביגען אקארד פון שענהקייט און גליק וואו די קלעסטע „אטאמען" זענען דורכגעדרונגען מיט שירה צו די קראנצען פון קדושה וואס ריינגעלט ארום א מארטירער־פאלק... און אויב מיר זענען א מינאריטעט אין דער פעלקער משפחה! בלייבט אבער ישראל דעל גבור פון דער וועלט נעשיכטע!

— שאר ישוב שאר יעקב אל־אל גבור!

שאר ישוב

(פאן זעצונג אויף פיידזש 5)

מיט זיין קליין הייפעלע בבודים געשלאַ־גען און פארניכטעט אנטיוכס'עס אונ־געהויערע מערהייט, שטעהט דאך צו אונ־זער קרעדיט „כי אתם המעט מכל העמים", האט דאך שוין דער גרעסטער פון אלע פיל־אזאפען, פלאטא, וועלכער האט באלאנגט צו דזיזלבע יונים וואס האבען אונז געוואלט מיט זייער גרויסער מערהייט פארניכטען. האט ער אויך שוין צוגעגעבען: „אז די מינאריטעט שטעהט העכער ווי די מאיאריטעט; די אמת'ן און אידעאלען ליגען ניט אין דער מאיאר־י־טעט נאר אין דער מינאריטעט"...

.5

און טראגדעם וואס מיר זענען ני־

חנוכה־מאטיוען

פון יעקב יצחק וואהלגעלערענטער

דער נס

ווען מיר זענען געווען קליין, געזעסען אויפ'ן טאטע'ס שויס, האט ער דערצעהלט אזוי שעהן וואס געטראפען אינ'ם גאט'ס הויז.

זיין דערצעהלען ריכטיג האט אונז פרייד געשאפען ס'איז אונז געווארען ליכטיג ווען געהערט וואס האט געטראפען.

געדרעט בנעימות/דיג שטיל, אריין אין אונזערע אויערען: — דער הויף מיט אידען געווען פול ווען געעפענט בית המקדש טויערען.

דאמאלסט אידען אהן מורא זענען אין בית המקדש אריין, ניט געקאנט צינדען די מנורה צו האבען א ליכטיגע שיין...

א נס איז געשעהן דארט — דערצעהלט ער מיט'ן מויל — געפונען אין א באהאלטען ארט א קליין קריגעל פול מיט אויל...

דורך דעם געפונענעם קריגעל אין דער דאמאלסטדיגער צייט פאר'חתמ'ט מיט'ן כהן'ס זיגעל האט זיך ליכט פארשפרייט...

די ליכטלאך

אויף די ליכטלאך די שעהנע, קוקט מיט פארגאפטע אויגען צו דיי פייערלאך די קליינע ווערט איהר צוגעצויגען...

די ליכטלאך לייכטען אין אויל, בלישצען, פינקלען אין דער נאכט... צו דערצעהלען דורך יערענ'ס מויל אונזער אמאליגע גרויסע מאכט.

זיי דערצעהלען אונז וואונדער וואס איז אמאל געווען, דורך די חשמונאים קינדער איז עס דאמאלסט געשעהן.

מיר דארפען אויך הויינט צו שאפען קראפט און מוט, אפשוואכען דעם איד'ס פיינט ווען די ליכטלאך וועלען ברענען גוט...

ווארים כל זמן זיי ברענען קאן מען נאך פארריכטען... דאן וועט קיינער ניט קענען דאס אידישע פאלק פארניכטען.

דער דריידעל

דרעהט זיך דאס דריידעל אהין און צוריק, ארום און ארום א רעדעל — אזוי איז מענשען'ס גליק . . .

אמאל טוט פינקלען פיעל זונען שיין, אין אלע ווינקלען וועלען מענשען גליקליך זיין.

אמאל זאגען ווערטער "נס גדול היה שם" אין פארשיידענע ערטער, ארויס פונ'ם פינסטערן תהום.

אמאל טוט עס באדייטען צרות גרויסע געליטען; אין פארשידענע צייטען האט זיך אזוי געביטען.

גלות דערמאנט עס "נשנה" איז דאס וואר... געשעהן איז אויך א נס אין דעם פרעמדען ארט...

אזוי צייגט דאס דריידעל וואס מ'האט קינדער געגעבען, ארום און ארום א רעדעל דרעהט זיך דעם אידענ'ס לעבען..

קוויטלאך שפיעל

אין די אמאליגע ישיבות ווען געזעסען געמיטלאך איז געווען א גרויס חשיבות צו שפילען חנוכה קוויטלאך...

ניט געוואלט קארטען נעהמען אין דער ישיבה הויז... עס איז געווען צו שעהמען דארט דערמאנען מלכה, מלך, טויז...

געדעכענט פאר א גרויסע עברה צו שפילען אין אמת'ע קארטען... ניט געהאט אן אנדער ברירה נאר אין קוויטלאך אלע סארטען.

געווען ביי אונז טייער די ניטל", געשפילט מיט ברען און פייער צו באקומען דאס ריכטיגע „קוויטעל.

פארגעסען די גאנצע וועלט. און וואס עס געפינט זיך אין איהר אין זינען געהאט דאס געלט וואס מיר האבען געווען שיעור.

שפעט נאכ'ן גאנצען פארווילען, געטראכט פון געפונענעם גליק... ווען דאס געלט גענומען צעהלען האט יעדער נאר זיינ'ס געהאט צוריק...

לאטקעס

איז מען אין קליינע כאטקעס, אמאליגע יאהרען געזעסען, נוטע חנוכה לאטקעס, ביי דער פאמיליע גענעסען.

פאר דער טונקעלער שיין פריידאלעכער דעצעמבער 4 3 אין דער סודות'דיגער נאכט... ביי א גוט גלעזער וויין, האט מען דאמאלסט פארבראכט.

מען האט דארטען דערצעהלט אמאליגע גבורים'ס קראפט, פונ'ם פאלק אויסדערוועהלט, נצחונות גרויסע פארשאפט.

עס איז געווען מחיה'דיג זיס, צו פארברענגען צוזאמען צו הערען א וואונדערליכען שמועס, פון דעם טאטען און דער מאמען.

אינטערעסאנטע זכרונות פון זייערע קינדער יאהרען, און אויך היינטיגע חסרונות ביי דער יונגען געווארען...

געהערשט דער אמת'ער גליק אין די חנוכה ביינאכטען, אזוי יאהר אין, יאהר אויס, לאמיר שטארקען די אידישע מאכט, ווען אין יעדען אידיש הויז ברענען זיך די ליכטלאך די אכט.

חנוכה־געלט

געדענקען מיר אידישע קינדער ווען גענאנגען אינ'ם אידישען וועג... געלט פאר יעדען באזונדער, גענומען אין די חנוכה טעג.

דער טאטע מיט א שמייכעל, האט זיך אראפגעבויגען צו אונז גערעדט מיט שכל און געקוקט מיט ליכטיגע אויגען.

שטילקייט געהערשט אין שטוב, ווען דער טאטע האט גערעדט, געשמייכעלט אזוי ליעב, און דערביי די באקען געגלעט.

דערצעהלט פון די חשמונאים, יהודה המכבי דער העלד, און דערביי אהן תנאים געגעבען חנוכה־געלט...

מיר זענען געווען ציפרידען פון די גרויסע מתנות... און אויך געהערט פון אידען, וואס האבען געבראכט קרבנות.

עס איז א גרויסע מעלה, צו דערמאנען דער קינדער וועלט, ווען אמאל מיר אלע, האבען גענומען חנוכה־געלט.

מאגען־פארשטאפונג פאראורזאכט אפטמאל
אפענדיסיטיס
אום זיך צו פארהיטען פון אפענדיסיטיס איז נויטיג צו באזייטיגען די אומריינע שטאפען, וואס קלייבען זיך אן אין קערפער.
עקס־לאקס
(אין ענגליש EX-LAX)
דער קענדי אפפיהר־מיטעל
רייניגט דעם מאגען, לעבער און געדערים און פארהיט אייך פון די קראנקהייטען וואס קומען פון מאגען־פאר־שטאפונג.
עקס־לאקס קומט אין 2 פארמען: „טשאקאלאד" און „פיג־פלעיוואר" (פייגען).

אין מע

בער

ר

(דער

דער באריטמעסטער ווי

דער גביא

בלויז איין

„די זינ

צי ווי

באזארגט

בילע

די לעקציע ווערט ג

King St. East

6232-3

דאס גרעסט

האט ווע

שבת אוועגט